

נר לשולחן שבת

פרשת נח

גליון 717 תשפ"א

חידה: מה המשותף והקשר
לגן עדן-כרם-אשל?
תשובה: בעה"ט ט' כ'

סיעתא דשמיא שהקב"ה עושה

הגה"צ רבי אליהו רוט זצ"ל, המשגיח של ישיבת "בית שמעיה" סיפר, שפעם לפני דרשה באמצע השנה היה מונחים על השולחן לפניו מספר ספרים, ביניהם הספר "ברכת פרץ". פתחו במהירות, כמו מניפה, לעיין בריפרוף, נתפסה עינו במה שהביא הסטייפלר בפרשת נח: 'אך נח' בגימטריא 'עוג', לקיים את מה שנאמר, שעוג היה בתיבה, ניצל עם התיבה.

והנה במהלך הדרשה צעק אחד הנוכחים לעברו: "מה חז"ל אומרים שגם עוג היה בתיבה, הלא מקרא מפורש בתורה שרק נח ובניו ונשיו נכנסו לתיבה!?" הציע זאת כזלזול בדברי חז"ל... מינה וביה השיבו רבי אליהו בחדות: "אך נח בגימטריא עוג!" נדהם הלה ונסתתמו טענותיו. (נר לשולחן שבת" ישי"כ לדידי הרה"ג א"ש)

יונה מצאה בו מנוח...

היה זה בשנת תשס"א, יונה נכנסה לבית הכנסת "היכל משה" בבני ברק. הגבאי ניסה לגרשה בכל מיני צורות, פתח חלונות וכדומה, אנשים ניסו להבריחה, אך ללא הועיל, היונה עברה ממקום למקום ונשארה בבית הכנסת.

לאחר יומיים, לפני תפילת שחרית, ניגש הגבאי אל אחד המתפללים החשובים של בית הכנסת, הרב נתן צבי כהן שהיה אבל באותו זמן על אביו. סיפר לו על היונה שמתעקשת להשאר בבית הכנסת, ואמר שיש כאן דבר בלתי רגיל, אולי היא מחפשת פה איזה תיקון, והציע לו לכוון בקדיש על היונה הזו.

הסכים ר' נתן צבי, ולפני הקדיש של "שיר של יום" אמר לעצמו 'אבא, את הקדיש הזה אומר לתיקון היונה הזו, הרי אם היית שואל אותך, ודאי היית מסכים'.

והנה זה פלא, מיד לאחר אמירת "יהא שמיא רבא" פרשה היונה את כנפיה לעיני המתפללים הרבים ועפה החוצה! (נר לשולחן שבת")

החלה הלביאה לנהום על רבי שמואל, הוא לא שם לבו שזו לביאה, רק חשב שזה כלב, היכה אותה במקלו, והיא נוהמת עליו, המשיך להכותה להוציאה מבית הכנסת.

באותה שעה בא הממונה על הלביאה ועמו מעבדי המלך, שכשלא מצאוה בחצר החלו לחפשה, כאשר שמעו את נהימותיה, הלכו אחר הקול, והנה הם רואים רב יהודי זקן דוחף אותה במקלו, ראו ותמהו... כך נודעה קדושת הרב גם לעיני הגויים!
(אוצר המכתבים פ"ד)

בשנת תר"א הגאון רבי רפאל מאיר פניז'ל - "הרב המרפ"א" יצא לשליחות לטובת עניי ירושלים.

בהיותו בתוניס ארע מעשה נורא המגלה על קדושתו. רבי רפאל מאיר ביקש מרב העיר שיקח אותו לגן מפואר בעיר, הלכו יחד עם גבירי העיר, כשהגיעו סירבו השומרים להכניסם, באומרם שעתה תם זמן הביקור ואם יניחום להכנס יהיו בסכנה, כי יש שם שני כלבי שמירה מסוכנים המתנפלים על כל אדם שנכנס.

תוך כדי הויכוח עם השומרים חמק הרב המרפ"א ונכנס לגן. השומרים וראשי הקהל שהבחינו בכך חרדו מאד כי חלילה עוד כמה רגעים יקרעוהו הכלבים לגזרים. והנה זה פלא, כולם עמדו משתוממים מהמחזה הנורא איך שהרב מטייל בגן והכלבים צועדים אחריו!

לאחר מכן שאלו רבה של תוניס, אם עשה איזו פעולה בקבלה מעשית או הזכיר שם קדוש. השיב הרב: "חלילה, לא עשיתי מאומה, אני שמרתי על קדושותי, לא פגמתי בה מעולם. והפסוק אומר "ומוראכם וחיתכם יהיה על כל חית הארץ", לכן אינני מפחד משום חיה שתזיקני!"

מתוך הספרו של הגאון רבי מנחם נטע אויערבאך, בן הגאון ה"אמרי בינה" בבית הכנסת רבי יוחנן בן זכאי - את המאורע שמע מהרב בעצמו! ("ארוז הלבוני" ח"ד)

אריה מה אומר...

אין לך דבר במורשתם של יוצאי גרמניה שהרבו לגחך עליו יותר מאשר הגיית החולם שלהם, שהוגים אותו אאו.

אחד מגדולי ירושלים, הגאון ר' נפתלי אדלר, היה ידוע בדקדוקו המופלגים בהלכה. פעם קרא באחד מספרי הקדמונים שהגיית החולם היא כעין שאגת אריה. הלך לגן החיות והאזין בתשומת לב מרובה לשאגת האריות. בעקבות כך הגיע למסקנה שהגיית החולם האשכנזית הישנה אָאו היא הנכונה.

מאז ואילך לא זו בלבד שהוא עצמו החל להגות כך, אלא פרסם את הדבר והשפיע על אחרים להגות כך. ("שורשי מנהג אשכנז" ח"א ועיי"ש)

חידה: מי חי עם אריה...

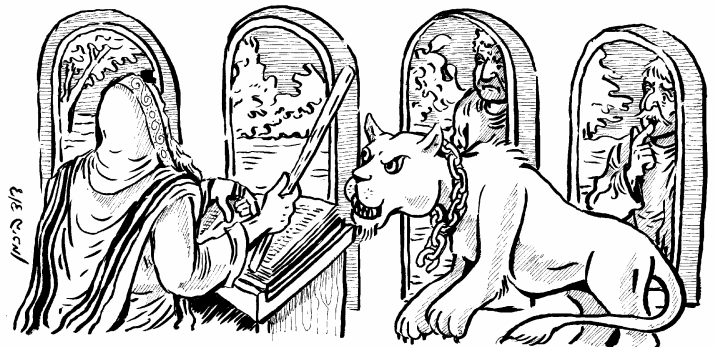
תשובה: המשיא בתו לעם הארץ כאילו כופתה לפני ארי. (פסחים מט:)
וכדברי מרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך - 'לחיות עם בן זוג בעל מידות רעות זה בבחינת גיהנם בעולם הזה!' (ועיין "בינת המידות")

חידה: מי בעל החיים הכי אכזרי

העורב נקרא אכזר. (תהלים קמ"ז ט', עירובין כב.) וצריך עיון, הרי הוא זה שהביא אוכל לאליהו ופירנסו?! מתרץ ה"גור אריה" שהעורב העדיף לתת אוכל לאחד, שבכך לכל הארץ יהיה רעב... (פרי נח ח' ז')

תן-רודר. (כתובות מט: עיי"ש ריטב"א שתמה) מין עוף. (רש"י, שטמ"ק) נחש. (רד"ק)

"ומוראכם וחיתכם יהיה על כל חית הארץ ועל כל עוף השמים". (ט"ב)

במקנס, במבוי בן עטר יש בית כנסת שנקראת על שם הגאון המפורסם מוהר"ר שמואל בן ועיש. בזמנו צדו בני השבטים לביאה והביאוה מתנה למלך. הכניסוה לגן אחד ברחוב הישמעאליים קשרוה בשלשלת ברזל, ומינו ערבי לדאוג לצרכיה. יום אחד ניתקה הלביאה את השלשלת וברחה והזיקה ישמעאליים רבים. גזר המלך על היהודים לתת לו חצר אחת ברחוב היהודים, לשמור בו את הלביאה, בחושבו שאף אם תצא תזיק רק ליהודים ומה בכך... בני ישראל הוציאו שוחד רב לבטל גזירה זו ולא הועיל. ונתנו לו את החצר הראשונה במבוי אל עטרין שעדיין היום נקראת "חצר הלביאה", הביאוה שמה.

לילה אחד הערבי המטפל בה השאיר את השער פתוח. יצאה החוצה. מפני שכל החצרות היו סגורות היתה משוטטת בעיר עד שהגיעה לבית הכנסת של רבי שמואל שדלתותיו היו פתוחות, והיה הרב מתפלל ולומד שם כדרכו.

"ויאמר ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו". (ט"ו כ"ה)

מעשה שארע לפני כחמישים שנה במדינת מיסיסיפי שבארה"ב, בזמן שחוקי הפרדה הגזעית בין לבנים לכושים היו עדיין בתוקף במדינות הדרומיות של ארה"ב.

וזה סיפור המעשה: הרב הצבאי בבסיס המקומי החליט להכניס חייל, גר כושי, שהיה תחת פיקודו, אל בית הכנסת בעיר להתפלל יחד עמם. רעש גדול התעורר בעיתונות ובתקשורת: 'היתכן שרב בישראל יעבור על חוקי המדינה, על חוקי הפרדה?!'

חלק מבני הקהילה איימו על הרב שהם לא יבואו להתפלל אצלו אם יעז להביאו שוב לבית הכנסת, שנדמה בעיניהם שהרב עכר אותם להבאישים ביושבי הארץ והם מתי מספר... ונהפוך הוא אצל חצי האחר של מתפללי בית הכנסת, שטענו שאסור להסכים לחוקי האפליה המחרדים הללו, ולא איכפת להם אם הגויים ישנאו אותם בשל כך, הרי בין כה וכה עשו שונא ליעקב.

בחכמתו, הגאון הרב רודרמן הורה לרב להעביר את בית הכנסת מהעיר בה שולט חוק המדינה המפלה בין לבנים לשחורים אל תחומי הבסיס, שם חל החוק הפדרלי האוסר על אפליה, והסביר שיש בזה כבוד הבריות ואהבת ישראל. (שו"ת "ישב ורפא" ח"ג נ"ה)

בשם הגאון רבי הלל זקס שמעתי

מה שהעולם רואים את זמן שחרור העבדים כנקודת ציון ב"נאורותה" של האנושות והתקדמותו של האדם, לא היא: ביטול העבדות נבע מנסיגתו של האדם, ירידתו והתקרבותו לעבד. החסרון הוא בנו, שאנחנו לא יכולים להשתמש בעבדים מתוך שמרנישים דומים להם - גם הם בני אדם!

שהרי השימוש בעבד היה עד כדי רחיצתו של האדון וכדומה, ולזה הרי אין אנו מסוגלים, לעומת זאת אם בעל חי יסתכל עלינו בעת הרחיצה אין זה מפריע לנו כלל, אין זה אלא שהחסרון בנו, שמרגישים בו בעבד כאדם שווה לנו ולא כנחות לנו, מחמת שאנו רדנו אליו.

(נר לשולחן שבת)

ובאותו ענין!

מעשה היה בעיירה ויז'ניץ, בגביר בשם ר' משה שירד מנכסיו ומתוך צער יצא מדעתו. היה מסתובב בחוצות העיר, מלקט ואוכל שיירי מזון מתוך פחי האשפה. לובש בגדים שאנשים זרקו וכל קישוט אדום שמצא בזבל תלה על בגדיו... בני העיר לעגו לו והתלוצצו ממנו.

פעם לפני חג הפסח, בעת אפיית המצות בחצר הרבי "אהבת ישראל" מצאו בניו הקטנים של הרבי מרדה ישן ושובור. רתמו אליו את ר' משה כאילו הוא הסוס והם רוכביו וכך שיחקו איתו... הרבי שביקר באותו זמן במאפייה יצא משם בדיוק בעת משחקם. הילדים בראותם את אביהם הקדוש, חיש מהר חמקו מהחצר והלה נותר עומד. פנה אליו הרבי ושאלו: "ר' מוישה, למה אתם עושים מעשי שטות?! הלה השיב: "אינני עושה את עצמי, אני שוטה ממש".

"אתה הרי יכול להתפקח ולהיות כאחד האדם" אמר לו הרבי. "רבינו, אני רוצה להיות נורמלי, אבל איני יכול" - נענה הלה. "אהבת ישראל" בירך אותו ברפואה שלימה.

אכן הברכה עזרה ור' מוישה התפקח והבריא והיה יושב בבית מדרשו של הרבי. והנה כחלוף שבועות אחדים צמחו פצעים על גופו והם התפשטו בכל גופו. מחמת כאביו הקשים נאלצו לאשפזו בבית חולים. הרופאים טיפלו בו בתרופות שונות אבל לא העלו ארוכה ומרפא לפצעיו וכעבור זמן קצר נפטר.

הרבי התעניין ושאל את הרופאים על סיבת המחלה ופטירתו. הללו הסבירו כי היות שר' מוישה בעת שלא היה שפוי בדעתו היה אוכל מהאשפה חדרה זוהמה לדמו. אכן מאכלים אלו לא הזיקו לו, יען כי כוחותיו הגשמיים והרוחניים-שכליים היו זהים והשתוו ביניהם, ברם לאחר ששכלו הבריא ודמו נותר מזוהם לא יכלו שכלו ודמו לעבוד יחד, לכן התגבר הזיהום על הגוף וגופו לקה בנגעים עד שבשרו נרקב. (קדוש ישראל)

"ויום ולילה לא ישבתו - מכלל ששבתו כל ימות המבול, שלא שימשו המזלות ולא ניכר בין יום ובין לילה".

(ה"כ"ב ב"ר כ"ה ב)

בצנעא, בדורות הקודמים לא היו היהודים משתמשים בשעונים, את עיתות הלילה היו קובעים לפי מהלך הירח והכוכבים.

גם הנשים היו נעזרות במהלכם של הכוכבים כדי להעריך את זמן עבודתן. היתה אישה יושבת בערב ורוקמת עד שיגיע כוכב פלוני עד חצי השמים. כן היא צריכה לקום משנתה כדי לטחון בעת שמגיע כוכב פלוני עד שלשת רבעי השמים.

בלילות המעוננים היו סומכים על 'המדאעייך' - המעוררים. שני מעוררים היו בזמנינו.

הראשון אהרן אלמנצורה, איש זקן, בעל קול ערב, בשתיים בלילה היה עובר ומסובב בכל רחובות צנעא ומעיר את האנשים שלפי ידיעתו רצונם להתעורר בשעה זו. את השמות היה קורא בקול זמרה ובתוספת חרוז נאה שהיה חרוז לכל שם. פעמים היה מתבל חרוזיו בעקיצה, כך שהשומעים היו צוחקים על משכבם. הוא זכה ועלה לארץ ישראל ומת בשיבה טובה.

השני היה סאלם אלגובי, סומא שהיה מכיר את כל רחובות העיר, היה יוצא כשעה וחצי לפני עלות השחר ומעיר את הקהל לתפילת שחרית. מדי פעם היה נכנס לבית כנסת זה או אחר, גומע כוס קפה ומתווכח בדברי תורה עם הלומדים - שני אלה ודומיהם בכל דור ודור היו השעון המעורר.

בלילות של גשמים עזים שאין המעוררים יכולים להסתובב ברחובות - סומכים על בעלי החיים המשמיעים קולותיהם באשמורות הלילה, כאן תרנגול קורא ושם חמור נוער, ואין שכונה שאין בה כלבים נובחים.

(ה"הליכות תימן")

לקראת ז' בחשוון

בעת עצירת גשמים ובצורת קשה כינס הגאון רבי אברהם צדוק, רבה של שכונת קרית בנימין, את תושבי השכונה לתפילת גשם בשעת הצהריים בשבת קודש. הציבור פתח באמירת תהילים.

הפתיע רבינו ופנה אל בחור ידוע חולי, גלמוד ומדוכא ביסורים: "קום בני והתפלל עלינו". אותו בחור נדהם והשיב שאינו יודע מה לומר. ענהו רבי אברהם צדוק: "הסידור על התיבה, אמור מה שתאמר!"

כאשר פתח הבחור את פיו, געו הציבור בבכיה עצומה. ומספרים שבאותה שבת לא סעדו סעודה שלישית, שכן נאלצו להשאר בבית הכנסת מחמת גשמי הברכה העזים שהציפו את רחובות השכונה.

(ש"תילי זתים" טבת תשס"ט ועייך או"ח רפ"ח ט')

האדמו"ר ה"אמרי חיים" היה מפליא תמיד את זהירותו בדיבור של החסיד המפורסם, רבי מרדכי חנא פוקס.

סיפר ה"אמרי חיים" שכאשר הגיע ר' מרדכי חנא פעם לבית אביו האדמו"ר ה"אהבת ישראל" כשכולו נוטף מים מן הגשם העז שירד ברחוב. כששאלוהו "האם יורד בחוץ גשם חזק?" השיב: "כשאני הייתי בחוץ ירד גשם זלעפות..."

כך הוא נזהר מלהכשל חלילה באבק שקר, כי הרי אולי עכשיו כבר פסק הגשם!

(בטאון ההתאחדות ויז'ניץ ניסן תשס"ז)

מי שיש לו ספק בענין אמירת "ותן טל ומטר", כגון אם נוסע למקום שאין צריכים בו עתה גשם ודעתו לחזור. היה אבי מורי מייעץ שיאמר בשמע קולנו "ותן טל ומטר במקומות הצריכין".

(מתוך "דרכי יעקב" הנהגות והליכות בקודש מפי מרן הגר"ח שנהג כן רשכבה"ג מרן הקה"י)

הסבא מקלם - הכרת הטוב

"והנה תיקנתי ממעותיך את הסוכה ביער כי היתה מכוסה בנסרים והיה יורד מטר עלינו ועכשיו מכוסה בשינדלען ממעותיך, וזה לשמחה גדולה כי ידעתי שאתה יושב במקומך ומקבל שכר, והוא לי שמחה גדולה".

(ה"חכמה ומוסר" ח"א עמ' ר')